

Trine Bidtnes Nygård

Utfordringer barneverntjenestens møter i arbeid med minoritetsfamilier

Challenges welfare workers meet when working with ethnic minority families

Bacheloroppgave i barnevern

Veileder: Joachim Isaksen

Mai 2023

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Trine Bidtnes Nygård

Utfordringer barneverntjenestens møter i arbeid med minoritetsfamilier

Challenges welfare workers meet when working with ethnic minority families

Bacheloroppgave i barnevern
Veileder: Joachim Isaksen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne oppgaven skal prøve å belyse problemstillingen om utfordringer barneverntjenesten møter i arbeid med minoritetsfamilier. Oppgaven skal ta for seg noen av disse utfordringene som både minoritetsfamilien og barneverntjenesten står ovenfor i sitt samarbeid med hverandre. Dette for å prøve å gjøre profesjonelle klar over disse og bli mer opplyst om hva som fremmer samarbeid og minsker utfordringer.

I oppgaven ser man blant annet på ulike livssyn på blant annet barn og oppdragelse, hvor oppgaven belyser individualistisk livssyn og kollektivistisk livssyn. Oppgaven tar for seg hva som fremmer og hemmer kommunikasjon og samhandling, samt hvordan holdninger, verdier og forforståelse påvirker de vurderingene barneverntjenesten tar. I hovedsak vil man se på hvordan mange faktorer påvirker relasjonen, samarbeidet og til slutt hvordan man vurderer hva som er barnets beste.

Abstract

This thesis will try to shed light on the issue of challenges the child welfare service faces in working with minority families. The assignment will deal with some of these challenges that both the minority family and the child protection service face in their cooperation with each other. This is to try and make the professionals aware of these challenges and to become more informed about what promotes cooperation and reduces challenges.

In the thesis, we will take a look at things such as different outlooks on children and upbringing, where the thesis sheds light on individualistic outlooks on life and collectivist outlooks on life. The assignment examines what promotes and inhibits communication and interaction, as well as how attitudes, values and preconceptions affect the assessments made by the child protection service. In essence, one will look at how many factors affect the relationship, the collaboration and finally how one assesses what is in the child's best interests.

Innholdsfortegnelse

Innhold

1. Innledning.....	3
Valg av tema	3
Oppgavens videre oppbygging	4
Avgrensing	4
2. Metode.....	4
Fremgangsmåte	4
3. Juridiske rammer	5
4. Presentasjon av ulike posisjoner og teorier.....	6
Individualistisk og kollektivistisk livssyn	6
Kommunikasjon og samhandling	8
Kulturalisering	10
Etnosentrisme og kulturrelativisme	11
Migrasjon og helse.....	12
5. Drøfting	13
6. Avslutning	21
7. Litraturliste	23

1. Innledning

Valg av tema

Grunnen til at jeg valgte temaet var på grunn av at jeg i praksis i barneverntjenesten og i jobben jeg har i barneverntjenesten på nåværende punkt møtte denne type problemstilling ofte. Jeg møtte også mange flyktninger fra Ukraina som gjorde meg nysgjerrig på hva som førte til utfordringer i møte med barneverntjenesten og hva som minsket disse utfordringene. I barneverntjenesten har den profesjonelle et stort ansvar for å ta avgjørelser som blir til barns beste og for å hjelpe familien, hvordan den profesjonelle da vurderer saken blir derfor viktig for hvilken hjelp familien får. Vurderingene barneverntjenesten tar handler også om lovverk, men baserer seg også en del på skjønn, ulike faktorer vil derfor påvirke vurderingene man tar. Oppgaven vil derfor prøve å kaste lys over dette også.

Jeg ønsker å prøve å belyse hva disse utfordringene går ut på og hva som eventuelt kunne være nyttig og reflektere over når man møtte på denne type problemstilling. Forskning viser også at saksbehandlere synes det er utfordrende og jobbe med minoritetsfamilier og det vil derfor være viktig i videre jobbing og utforming av barneverntjenesten og andre tjenester som jobber med denne type problemstilling å prøve å gjøre disse utfordringene mindre slik at familien også opplever tjenestene som mer nyttige (Kriz & Skivenes, 2009, 2010a, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Forskning viser også at familier opplever å ikke få medvirke i sin sak og at de ikke får god nok informasjon (Sandbæk 2002; Sinclair 2004; Oppedal 2007; Sandberg 2008; Juul 2010; Midjo 2010; Vis, Strandbu, Holtan og Thomas 2011; Haugen mfl. 2012, ref. i Berg et al., 2017). Å belyse hva utfordringene er fra begge sider vil være nyttig for å utvikle tjenesten videre for å løfte «stemmene» til de det angår. Da både familiene og de profesjonelle synes det er utfordrende.

I oppgaven hvor jeg skriver om de ulike posisjonene og teoriene skal man se på ulike livssyns på menneske, barn og barndom ved å se på kollektivistisk livssyn og individualistisk livssyn, ta for seg hvordan kommunikasjon og samhandling påvirker samarbeid både i en positiv og negativ retning. Hvordan kulturalisering, etnosentrisme og kulturel relativisme kan påvirke våre holdninger og forståelser og dermed de vurderingene vi tar. Oppgaven skal også se på hvordan migrasjon påvirker helsen til minoritetsfamilien. I drøftingsdelen av oppgaven skal den prøve å sammenfatte de ulike posisjonene og teoriene og drøfte de opp mot hverandre og vurdere hvilket hensyn som må tas i praksisen som barnevernspedagog.

Oppgavens videre oppbygging

I oppgaven blir man først presentert for problemstilling og hva som er oppgavens mål. I kapittel 2 blir man presentert for metoden som er anvendt i denne oppgaven. I kapittel 3 blir man presentert for de ulike posisjoner som oppgaven ønsker å belyse, dette består av ulike teori og forskning. I kapittel 5 skal man sammenfatte og drøfte hva som kan føre til utfordringer og hva som kan gjøre disse mindre fremtredende. I kapittel 6 finner man avslutningen, hvor man skal komme med en konklusjon av de funnene man har funnet og hva disse betyr.

Avgrensning

Når det kommer til avgrensning er det mange faktorer og sider som kan belyse denne problemstillingen, men oppgaven skal avgrense seg til å i hovedsak gjelde de som migrerer og flykter til et nytt land. Funnene kan også angå de som er født og oppvokst i Norge og som kalles andregangs innvandrere. Oppgaven kunne gått mer i dybden på ting som vold, kjønnsroller, fosterhjem, men velger å ikke gjøre det selv om disse også er sentrale faktorer.

Hovedfokuset vil være på innvandrere og deres opplevelse av barnevern og barnevernets opplevelse av å komme i posisjon til å hjelpe familier. For å belyse vanskene man møter i barneverntjenesten med minoritetsfamilier må man også se på kultur og kultursensitivitet samt hvordan en individualistisk og kollektivistisk måte å forstå barn og barndom på påvirker deres og våre syn på hva som er barnets beste. Her vil man kanskje finne ulikheter i dette synet på barnet og hva som er det beste for barnet, men kanskje også en del likheter. Samtidig vil oppgaven se på om alt kan forklares med kultur, er det kulturen som danner ulikheter, kan man gruppere mennesker og sette dem i en bås, eller har hver og en familie en unik familiekultur som man må forstå på individnivå. Hvor man må bli kjent med familien på individnivå og hvordan deres familie fungerer og ikke bare basert på hvilken kultur de kommer ifra, men også se på andre faktorer for å forklare og hjelpe familien.

2. Metode

Fremgangsmåte

Denne oppgaven anvender metoden litteraturstudie. Litteraturstudie er en metode hvor man bruker andres teorier, forskning, litteratur om temaet (Jacobsen, 2010). Dette for å kartlegge

hvilke funn det er på temaet for så å sammenligne likheter og ulikheter for å prøve å komme fram til en slags sammenfatning av temaet eller problemstillingen (Jacobsen, 2010).

3. Juridiske rammer

Når det gjelder juridiske rammer er det i hovedsak lov om barnevern (barnevernloven) 18.06.2021 senere forkortet som bvl., som barneverntjenesten benytter seg av.

Barneverntjeneste følger også andre lover og konvensjoner. I barnevernloven (2021) og iblant annet FNs barnekonvensjon er disse lovene en slags guide som skal gjøre at man tar avgjørelser som blir til barns beste. I denne oppgaven ønsker man å belyse om hva som blir barns beste og hva man skal gjøre når man har ulike syn på dette på grunn av kultur og andre verdier. Disse lovene er skapt for å sikre at barn og foreldre sine rettigheter blir oppfylt og for å sørge for at de blir behandlet på en riktig måte. Samtidig som barnevernloven og andre lover også beskriver plikter. Dette handler i stor grad om å ivareta rettsikkerhet til foreldrene og barna, rettsikkerhet handler om at den sikkerheten og tryggheten som ligger i samfunnet er regulert av rettsregler hvor myndighetene skal håndheve dem på vegne av borgeren. Kjernen i begrepet handler om at individer, grupper og befolkningen skal oppleve at forvaltningen og domstolen skal ta avgjørelser som er rettferdige og som er forutsigbar. De skal ikke diskriminere basert på ting som hudfarge, religion, kjønn og mer.

Flere av menneskerettighetene handler om rettsikkerhet og er viktig for å ivareta en demokratisk og rettferdig domstol og forvaltning (NOU 2019: 5). Det som kan være utfordrende er når man også skal basere seg på skjønn, lovene stiller krav til hvordan ting skal gjøres, men hvordan man tolker og forstår lovene kan være avgjørende for hvilke avgjørelser og vurderinger man baserer seg på i forhold til eventuelle tiltak eller den hjelpen familien får eller ikke får.

Når det gjelder prinsippet om barns beste finner man dette nedfelt i flere paragrafer, i bvl. (2021) § 1-3 hvor lovteksten lyder som følger at «ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barnevernets tiltak skal være til barns beste og hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering jf.. Bvl. (2021). Barnets meninger er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste». Her ser man at barnets beste er et viktig prinsipp, men hva som er barnets beste må man konkret vurdere. Hvordan man da vurderer dette vil ha konsekvenser for familien og barnet. Det finnes også flere paragrafer i bvl. (2021) som nevner barnets beste i forhold til opphold i fosterhjem,

barneverninstitusjon, adopsjon, samvær med foreldre, begrunnelse i vedtak og andre nærstående eller ved omsorgsovertakelse, men det skal ikke denne oppgaven gå nærmere innpå.

Barnevernloven (2021) har også lover hvor barns rett til medvirkning § 1-4 og samarbeid med barn, foreldre og nettverk bvl. 1-9 også er viktige prinsipper i jobben med familier. I forhold til barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn har man loven i bvl. (2021) § 1-8 som sier at «barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets etisk, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i alle faser av saken».

4. Presentasjon av ulike posisjoner og teorier

Individualistisk og kollektivistisk livssyn

I Norge har man et land som i stor grad har et individualistisk syn på hvordan verden bør fungere, hvilket livssyn man har på mennesker, barn, barndom og hvordan man bør oppdra et barn (Skytte, 2020). Livssyn handler om de verdiene man anser som viktige og riktige i livet sitt. Selv om Norge i hovedsak har et individualistisk syn, vil dette variere ut ifra de ulike verdiene i hver familie. Samtidig kan det å se på ulikhetene på et individualistisk syn og et kollektivistisk syn når man jobber med minoritetsfamilier være et hjelpe middel til å forstå andres livssyn (Skytte, 2020).

I et individualistisk livssyn er det hvert enkelt individ som står i sentrum, man har tanker om at individet selv har et liv som det rår over og kan styre selv i forhold til hva som gir det lykke (Skytte, 2020). Når man oppdrar barn er foreldrenes rolle å støtte barnas utvikling til å bli mer og mer selvstendig slik at det til slutt kan klare seg selv. Hvor man tar valg som er innenfor de forventningene foreldrene og samfunnet har. Foreldrene forventer og oppmuntrer barna sine til å ta egne valg og ha sine egne meninger, dersom man bare gjør som andre sier blir individet sett på som lite selvstendig. Fordi det da strider imot de verdiene som man har i dette livssynet. Når det kommer til hvordan foreldrene sanksjonerer barna sine, tenker man innenfor det individualistiske livssynet at barnet selv klarer og inngår avtaler med seg selv om hva som blir best og at det er skyldfølelsen deres som fungerer som en moralsk vokter gjennom livet. Den moralske vokteren skal hjelpe dem med å ta gode valg igjennom hele

livet. Foreldrene og barna kan også diskutere og lage avtaler sammen om hva som er riktig eller galt (Skytte, 2020).

I et kollektivistisk livssyn er det familien som er i sentrum og individets lykke er å realisere familiens livsprosjekt (Skytte, 2020). Foreldrenes rolle og syn på barn og barndom er at de skal oppdras til å sette familien høyt og lære seg at samhørighet i familien er det viktigste. I det kollektivistiske livssynet er det ikke bare nokk å stå for sine egne handlinger, fordi de handlingene individet tar vil også påvirke hele familiens ære. Dersom man har tatt noen dårlige valg vil dette kunne føre til skamfølelse fordi man har brutt den kollektive forpliktelsen overfor familien. Når det kommer til barneoppdragelse blir denne på grunn av dette preget av autoritet og faste regler om hvordan man skal opptre. Dersom man ikke adlyder disse familiemedlemmene eller har egne meninger, tenker de at barnet har en dårlig oppførsel (Skytte, 2020).

Forskjellene i de ulike livssynene får konsekvenser for hvilken holdning man har til det å avstraffe barn og hva som er grunnen til det (Skytte, 2020). I det kollektivistiske livssynet hvor nærmiljøet fungerer som et sikkerhetsnett og den utvidede familien bærer ansvaret for barnet, blir det store konsekvenser dersom barnet ikke følger reglene. I dette livssynet gir alder autoritet på grunn av livserfaring og de vil derfor ha rett til å fysisk avstraffe de som er yngre. Avstraffelsen brukes som et middel mot dårlig oppførsel, men ikke som et middel på å forandre barnet som person. Straff blir brukt for å kontrollere den øyeblikkelige situasjonen som oppstår.

I det kollektivistiske livssynet har straff som formål å lære barnet gjennom skyldfølelse hva som er moralsk riktig å gjøre (Skytte, 2020). Det er også viktig at barnet selv forstår hvorfor det blir straffet og at den er rettfærdig. Ønsket er at barnet selv skal forstå hva det har gjort og hvorfor det er galt og deretter internalisere disse holdningene slik at de ikke blir gjentatt. I det individualistiske synet bruker man ikke fysisk avstraffelse, men heller forhandlinger om plikter og regler. Foreldrene oppmuntrer barna til selv å ta gode valg og tenker at dersom barnet tar et dårlig valg er jobben å lære barnet hvilke konsekvenser det får og oppmuntre til andre strategier (Skytte, 2020).

Man må også være påpasselig med å danne seg stereotyper når det kommer til ulike syn på barn og avstraffelse, det finnes selvfølgelig variasjoner uansett hvor du kommer fra (Skytte, 2020). Det finnes også minoritet etniske familier som ikke aksepterer fysisk straff. Det vil for

en sosialarbeider som jobber i barnevernet være viktig å være klar over disse ulikhetene og hva man kan se etter (Skytte, 2020).

Kommunikasjon og samhandling

Når det kommer til relasjonen mellom barnevern og minoritetsfamilier har det vært forsket på at det har vært en del kommunikasjonsproblemer og språkutfordringer (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Disse utfordringene er knyttet opp mot vansker med språkforskjeller, manglende felles referanseramme, ulik forståelse av kjønnsroller og relasjoner mellom generasjoner, lite tilpassede tiltak, manglende informasjon om kulturell bakgrunn og migrasjon, tolkebruk og mangelen på gode tolker som klarer å oversette på en god og riktig måte. Det er mye som skjer i en kommunikasjonsprosess og det er viktig at familien får informasjon som de klarer å forstå, det er derfor viktig med en god tolk som klarer å oversette korrekt til både barnevernet og familien. Dette kan være med å vanskeliggjøre den interaksjonen, relasjonene og samarbeidet med familien dersom disse utfordringene oppstår (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). I en studie fant man at saksbehandlere i Norge og England oppleve kommunikasjon utfordringer i møte med minoritetsfamilie som hadde annet språk og kultur enn dem selv (Kriz & Skivenes, 2009, 2010a, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017).

Det er mye som skjer i en kommunikasjonsprosess, og denne blir naturlig påvirket av tolken enten på en positivt eller negativ måte (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Kommunikasjon handler ikke bare om ordene som sies, men også om kroppsspråk, nonverbal kommunikasjon og tolkning, man tolker det man oppfatter (Fjelldal & Örtenblad, 2018). Derfor kan det når det går igjennom en tredje person som også tolker ut ifra sine erfaringer og forståelsesramme hvor man både kan tillegge mening og avgrense det som sies bli en del misforståelser. Det kan dette føre til at det blir formidlet på en annen måte enn det barnevernspedagogen eller familien selv ønsker å formidle og derav får kan enten de profesjonelle eller familien få «feil» informasjon (Fjelldal & Örtenblad, 2018).

Hvordan kommunikasjonen oppleves vil også være viktig for hvordan samarbeidet med familien blir (Aadnesen, 2012; Haugen mfl. 2012, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Samarbeid og god kommunikasjon handler både om at man får tydelig informasjon som man kan forstås, at man skaper en god relasjon, at familien opplever å bli anerkjent og respektert. Forskning viser at dette bidrar til å muliggjøre medvirkning fra

familien sin side og forståelse (Aadnesen, 2012; Haugen mfl. 2012, ref. i Berg et al., 2017). Dette igjen vil påvirke den videre prosessen i saken og om man kommer i posisjon til å hjelpe familien ved å oppnå tillit. Kommunikasjon er en prosess hvor man både tolker hva som blir sagt som igjen blir påvirket av forforståelse, maktrelasjon, holdninger, verdier og egne opplevelser (Midjo, 2010 ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Dette vil kunne påvirke kommunikasjonen og samhandlingen både positivt, men også negativt.

For å oppnå et godt samarbeid med familier og barn er tydelig informasjon, gjensidig respekt, anerkjennelse og at man har en god relasjon viktige elementer for å oppnå dette (Aadnesen 2012; Haugen mfl. 2012, ref. i Berg et al., 2017). Fra andre studier vet man at god kommunikasjon og samhandling med hverandre er med å bidra til å skape forståelse og muligheten for medvirkning i sin egen sak, som man vet er viktige prinsipper i barnevernet (Aadnesen 2012; Haugen mfl. 2012, ref. i Berg et al., 2017). Kommunikasjon er en prosess som foregår toveis da den omhandler at man skal tolke innholdet, som igjen blir påvirket av ting som maktrelasjoner, referanserammer og holdninger man har (Midjo, 2010 ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). I en kommunikasjonsprosess vil ikke bare det verbale ha betydning, men også det nonverbale, det skriftlige, det kulturelle, det implisitte og konteksten også ha en betydning (Midjo, 2010, ref. i Berg et al., 2017).

Ifølge Fife (2002, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017) er det flere faktorer som viser til hvordan man kan oppnå en positiv flerkulturell samhandling. Dette er blant annet evnen til å vise respekt for hverandre, evnen til å være fleksibel, evnen til å ikke fordømme, evnen til å forstå at eget syn er relativt og ikke alltid en fasit, empatisk, evnen til turtaking og ha en toleranse ovenfor tvetydighet. Det betyr at det ikke er bare språkkompetanse som vektlegges, men også den indirekte kommunikasjonen ved samhandlingen (Fife, 2002, ref. i Berg et al., 2017).

I en annen studie hvor man har sett på hva som har vært regnet som god praksis i møte mellom saksbehandleren og foreldrene viser denne til noen hovedfunn (Fylkenes & Netland, 2013). Studien viser til tre hovedfunn som poengterer at det var viktig at saksbehandlere tar foreldrenes ønsker og behov på alvor, at saksbehandleren var tilgjengelig for familien og at saksbehandleren ga informasjon på en forståelig og åpen måte. I studien fant de at å ta foreldrenes ønsker og behov handlet om å etterspørre deres erfaringer og synspunkter og ikke at de skal bestemme, men få være med å medvirke og at saksbehandleren hadde forståelse for familiens synspunkter. Når det gjaldt punkt to av hovedfunn som handlet om å være

tilgjengelig, handlet dette om å avtale kontakt punkter, være tilgjengelig imellom møter, tilpasse møtested slik at familien kunne medvirke og føle seg mer komfortabel. Det siste punktet som handlet om å gi informasjon på en forståelig og åpen måte, handlet om å gi informasjon om barnevernets myndighet og rolle, om barnevernets vurderinger, bruke tolk når det var behov, og sjekke ut om familien forstår det du forklarer. (Fylkenes & Netland, 2013). I en annen studie har man også funnet at å bruke tolk å gi god informasjon på en åpen og forståelig måte er med på å skape en bedre relasjon og derav et bedre samarbeid (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017).

Kulturalisering

Kulturelle forklaringer får konsekvenser for hvordan vi vurderer utfordringene til familien og hvordan man løser disse utfordringene (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Kulturalisering er når man har et reduksjonistisk syn og tilnærming til sosiale problemer hvor man i mindre grad oppfatter mennesker som individer, men heller representanter av en gruppe. Konsekvenser av dette er at man kan ende opp med å ikke undersøke hva som er de faktiske utfordringene i familien og hva som kan bidra til å gjøre utfordringene bedre. Dette kan medføre at man ikke ser strukturelle problemer slik som økonomiske utfordringer noe som kan medføre at man forskjellsbehandler og diskriminerer familien man ønsker å hjelpe, fordi man ikke vurderer og undersøker på samme måte som om det var en «norsk familie» (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017).

Kulturalisering er når man tar for gitt, fortolker, forklarer og behandler situasjoner og utfordringer basert på generaliserte forståelser på kultur (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Motsetningen til dette er systematisk kulturanalyse, hvor man analyserer hvordan ulike faktorer sammen påvirker hverandre og viser hvor kompleks situasjonen er. Kulturalisering på den andre siden er en endimensjonal og reduksjonistisk tilnærming som skjer mer eller mindre ubevisst, hvor man forklarer ting utfra at det er kulturelle forskjeller som er utfordringen. Eksempler på dette er når man forklarer faktorer i minoritetsfamilien som kulturell praksis når familien for eksempel bor trangt, har lite møbler og barna sover på gulvet i stedet for å se på det som et tegn på fattigdom. Konsekvensen av dette kan være at barneverntjenesten ikke reflekterer over disse utfordringene og kompleksiteten av utfordringer som familien har og dermed ikke klarer å gi riktig hjelp fordi vurderingene blir basert på det kulturelle i stedet for å se på de mange faktorene som ligger til grunnen for de utfordringene som familien møter.

Dette kan da gå utover barnets beste fordi man kan glemme å faktisk se på de behovene som familien og barnet har fordi man tillegger meninger om hvilke behov og ønsker som familien har (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017).

Etnosentrisme og kulturrelativisme

Etnosentrisme handler om at man har forestillinger om at ens egen kultur og måte å leve på er det som oppfattes som normalt og det beste, andre kulturer vurderes ut ifra denne måten å tenke på. Etnosentrisme skaper både tilhørighet og kan brukes til selvforsvar for personer som har denne forestillingen (Qureshi, 2005). Vurderingen som skjer, kan både være ubevisst eller bevisste internaliserte forestillinger om andre som man har tilegnet seg gjennom livet (Qureshi, 2005). Ifølge Gullestad (2002) er det underliggende holdninger om at det norske er til det beste for alle, og at dette derav skaper et skille mellom oss og dem. Det Norske blir sett på som det vanlige og normale, mens de «ikke-Norske» blir sett på som unormalt og fremmed. Dette skille gjør at man grupperer og skiller mellom oss og dem, noe som gjør at man kan få holdninger som at det en innvandrer gjør eller mener, gjør eller mener alle innvandrere (Gullestad, 2002).

Dette kan også føre til at barneverntjenesten blir unødvendig opptatt av kulturforskjeller og kulturkonflikter (Qureshi, 2005). Barneverntjenesten og andre profesjonelle kan bli mer opptatt av de ytre kjennetegnene ved et individ enn på selve problemet. Dette kan gjøre at personene og familien man møter føler at man blir møtt som en representant, noe som kan gjøre at den profesjonelle blir usikker på sin egen kunnskap. Dette kan føre til stereotypiske holdninger og kan påvirke hvordan man vurderer noe, ved at man for eksempel forklarer det som har skjedd basert på en kulturell forklaring uten at nødvendigvis svare ligger der. Uansett problemets kompleksitet og art vil møte mellom individene og de profesjonelle være avgjørende for hvordan samarbeidet og relasjonen blir. Desto større avstand mellom oppfatningen av problemet mellom individene du jobber med og de profesjonelle desto mindre vil nyttefølelsen for de du ønsker å hjelpe føles. Hvordan de profesjonelle viser sine holdninger, handling og kommunikasjon vil påvirke samarbeidsrelasjonen. Etnosentrisme kan forhindre gjensidig kommunikasjon (Qureshi, 2005).

Som motsetning til dette har man kulturrelativisme som i hovedsak går ut på å forstå de ulike kulturene på deres egne premisser og har forståelsen av at det finnes mange gode løsninger på samme problemer (Skytte, 2020). Dette betyr at ulike kulturer skal være likegyldige. Kulturrelativisme vurderer ikke utvikling i ulike samfunn etter samme mål, men bygger på en

forståelse om at alle kulturer har sine egne historier og indre logikk som det ikke går an å generalisere eller måle. Tanken er at alle mennesker forstår og tolker verden ut ifra sine egne kulturelle erfaringer som igjen påvirker hvordan man vurderer og hvilke holdninger man har til hva som er «det gode liv» (Skytte, 2020).

Migrasjon og helse

Det å migrere til et annet land har sine utfordringer, det er både en krevende prosess hvor man stadig er i bevegelse (Qureshi, 2005). Konsekvensen av å immigrere kan være at man opplever uforutsette situasjoner. Immigrasjon kan skape mye stress for mennesker på grunn av ulike faktorer i individet og ut ifra hva det har opplevd, men også tilværelsen i et fremmed land kan oppleves stressende, ukjent og marginalt. Dette igjen kan fremme kriser i immigrantenes liv (Qureshi, 2005).

Andre faktorer som kan påvirke dem når de immigrerer er at de kanskje har måttet flykte fra landet sitt og derav måtte flytte ufrivillig (Qureshi, 2005). De kan ha opplevd krig, tap, tortur og mer som igjen påvirker deres psykiske helse som igjen vil påvirke deres opplevelse av å flytte til et helt nytt land med annet språk, annen kultur, andre sosiale koder for hvordan man bør opptre. Hvorfor man migrerte, og hva man har opplevd vil derfor påvirke om den utløser kriser eller mestring hos menneskene. Betingelser både internt og eksternt og summen har en kumulativ effekt på psykososiale og økonomiske problemer (Qureshi, 2005). Forskning viser at migrasjonsstress, migrasjonskriser og traumer påvirker eller utløser psykiske lidelser (Arenas, 1997, ref. i Qureshi, 2005). Det man vet om traumer er at man da oftere befinner seg utenfor sitt toleransevindu, noe som gjør at personene i mindre grad er i stand til å lære eller forandre seg fordi man er så aktiverte, og befinner seg i en overlevelsestilstand (Nordanger & Braarud, 2018). Alle sammen har sitt eget toleranse vindu som er påvirket av personlighet og temperament, samtidig som traumer kan gjøre at du befinner deg ofte utenfor det vinduet hvor man fungerer på best mulig måte. Når noe er traumatiserte, medfører dette vansker med å klare å blant annet oppfatte andre følelser og reaksjoner og man kan slite med å regulere sine emosjoner. Dette kan skape utfordringer i familien, da barn trenger foreldre som er regulerte og kan regulere dem. Det blir derfor et viktig aspekt å ha kunnskap om slik at man kan oppdage det dersom noen i familien sliter med dette, slik at de kan få hjelp med dette (Nordanger & Braarud, 2018)

5. Drøfting

Hvordan ulik forståelse og livssyn påvirker vurderinger og samarbeid

Når det gjelder synet på barn, oppdragelse og hva som er det beste for barnet vil dette være påvirket av det livssynet man har. I arbeid med minoritetsfamilier kommer disse ofte fra ikke vestlige land hvor det er mer vanlig med et kollektivistisk livssyn hvor familien er det viktigste, individets lykke er basert på familiens beste og ikke hva som blir til det beste for individet selv (Skytte, 2020). Familien kommer først, og dersom man ikke følger deres regler og holdninger påfører man skam over hele familien og man kan risikere å bli utstøtt av nettverket sitt. Derfor vil dette påvirke hvordan man oppdrar barna fordi man tenker at de skal følge regler som familien har satt fordi det er det som blir det beste for familien og derav barna. Når disse da kommer til Norge hvor man i hovedsak har et individualistisk syn på mennesket og barn kan disse virke å stå i motsetning til hverandre. Dersom familien blir meldt til barneverntjenesten kan det ulike synet på barnets beste være vanskelig å forene, både for den profesjonelle og for familien. Påfølgende kan dette være utfordrende både for familien og for barneverntjenesten når man skal samarbeide til barnets beste, når utgangspunktet er så ulike. Det blir viktig at barneverntjenesten er klar over at det finnes mange måter og oppdra barn og ulike oppdragerstiler også innenfor Norge, barneverntjenesten må være åpen for at det finnes flere løsninger på samme problem uten at dette trenger å bety at barnet ikke har det bra nokk. Samtidig er det viktig mer forståelse og informasjon om den andre syn på barneoppdragelse og omsorg, for å kunne ta best mulige avgjørelser (Skytte, 2020).

På en annen side ser man fra annen forskning at familier ofte opplever at blant annet barneverntjenesten ikke lytter og forstår deres perspektiv, noe som også medfører at de ikke får medvirke i sin sak (Sandbæk, 2002, Juul, 2010, Sandberg, 2008, Haugen mfl., 2012, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Dette kan føre til at relasjonen og samarbeidet blir enda mer vanskelig, noe som igjen kan påvirke om man kan klare å komme i posisjon til å hjelpe barna og familien (Slettebø, 2008). På den ene siden har man et etnosentrisk syn hvor man vurderer andre ut fra «den norske kulturen» som den som blir riktig og best for alle, mens motsetningen til dette er kulturrelativisme som mener det finnes mange løsninger på samme problem og mener man bør være aksepterende ovenfor andres kulturer (Qureshi, 2005). Her kan man på den ene siden ende opp med å være diskriminerende ved at man kun ser på sin egen kultur og livssyn som det riktige, samtidig som at man på den andre

siden kan stå i fare for å være for aksepterende og tillate eller akseptere ting som foreldrene gjør som man vanligvis ville vurdert som mer alvorlig. På begge sidene kan dette gå utover barnets beste og familien i forhold til om de får riktig og god hjelp, her må barneverntjenesten balansere hensynene opp mot hverandre for å klare å vurdere riktig i hver enkelt sak. Hvor de vurderingene som de profesjonelle gjør vil være viktig i forhold til om barnets beste faktisk kommer fram, noe som man etter lovverket har en plikt til å gjøre (Qureshi, 2005). I forskning og studier ser man at ting som forforståelse, holdninger, verdier og livssyn er med å påvirke disse vurderingene barneverntjenesten tar (Bredal 2009; Kriz og Skivenes 2011; Østby 2011, ref. i. Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Samtidig som man har et lovverk som man er pliktig til å følge og skal være veiledende i forhold til hvordan man skal vurdere ting. På den andre siden er også loven basert på en god del skjønn og hvordan man tolker lovteksten og vurderer familiens utfordringer vil derav uansett påvirke familien. Det de profesjonelle må være klar over da er at det er viktig å ta med i betraktning i sin praksis hvordan deres holdninger og livssyn kan være med å påvirke vurderingene som også igjen kan gå utover samarbeidet med familien (Bredal 2009; Kriz og Skivenes 2011; Østby 2011, ref. i. Berg et al, 2017). Etter barnevernloven (2021) §1-9 har barneverntjenesten en plikt til å samarbeide med barn og familien og etter bvl. § 1-8 skal barnevernet skal ta hensyn barns etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i alle faser av saken. Det blir derfor viktig å reflektere og veie de ulike hensynene opp mot hverandre gjennomgående i saken.

KAN KULTUR FORKLARE ALT

Det er mange faktorer som påvirker de utfordringene barnet og familien møter og de utfordringene barneverntjenesten møter i arbeid med minoritetsfamilier (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Når det gjelder det kulturelle aspekter kan de profesjonelle ubevisst eller bevisst forklare alle utfordringer ut ifra et kulturelt aspekt, dette er kulturalisering (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Konsekvensene av dette kan være at man ikke oppfatter de faktiske utfordringene familien står ovenfor og familien kan oppleve å ikke få et godt tilpasset tilbud eller at man ikke klarer og samarbeidet fordi familien ikke føler seg forstått. Dette kommer også til uttrykk igjennom forskning at dersom man forklarer alt ut fra kultur kan man stå i fare for å ikke oppfatte de faktiske utfordringene og årsaken til dem (Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). På en annen siden kan man dersom man ikke tar med kultur og dens påvirkning med i betraktning stå i fare for å ikke forstå familien og hvilke utfordringer de står ovenfor og hvordan de tenker (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Her må man balansere disse hensynene

opp mot hverandre, det blir viktig å se på hvert enkelt individ å finne ut hva som er utfordringen samtidig som man må se på helheten, alle aspekter som påvirker familien og individene. Saker som omhandler minoritetsfamilier er ikke så ulike andre norske familier, med man må også se på kulturen og dens påvirkning på familien fordi det handler om å ha et helhetssyn på familien (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017).

Dette fordi man da kan stå i fare for å overse eller forklare utfordringer basert på kultur når det i virkeligheten kanskje handler om for eksempel økonomi eller psykisk helse (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). På denne måten kan man dersom man blir for opptatt av å forklare alt med kultur, unnlate å se andre grunner eller utfordringer som familien står ovenfor og derfor ikke gi dem god hjelp. Dette kan også føre til diskriminering fordi man kan ende med å generalisere en gruppe mennesker, i stedet for å se på de som egne individ (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). På en annen side kan det å se bort i fra kulturelle faktorer også medføre at man ikke klarer å forstå å hjelpe familien fordi man ikke har kunnskap om migrasjon og hva som kan skjedd med individer og familier i en slik situasjon. Her ser man også viktigheten av å være klar over hvilke prinsipper man skal ta hensyn til og hvordan man ofte må balansere det å ikke overse kulturelle faktorer samtidig som at man ikke bare ser og forklarer alt ut ifra det.

Flerkulturelt barnevern

Når det gjelder det synet vi har på kultur, ser vi at ifølge kulturrelativismen at det er viktig å ikke ha holdninger om at «vår» kultur er det riktige og det som blir det beste for alle mennesker (Qureshi, 2005). Dersom man har en slik forståelse kan man ha en etnosentrisk holdning som kan føre til at de profesjonelle blir unødvendig opptatt av kulturforskjeller og kulturkonflikter. Dette kan igjen føre til stereotypiske holdninger som kan hindre den profesjonelle fra å se de faktiske utfordringene og derav ikke klare å gi familien tilpassede tiltak. På den ene siden er det viktig at man prøver å akseptere å forstå de ulikhetene i stedet for å bare prøve å få familiene til å følge våre holdninger og verdier. På en annen side må man balansere dette opp mot at man ikke skal akseptere alt, fordi barna skal få behovene sine dekket og skal ikke utsettes for handlinger som strider mot lovverk og menneskerettigheter (Qureshi, 2005). Denne balansen handler om at man må være åpen for å se ting fra andre perspektiv, samtidig som at man må gjøre det som blir til det best for barnet (Fife, 2002, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). For at den profesjonelle skal klare å balansere dette er det viktig at de profesjonelle er klar over sine holdninger og verdier slik at de kan ta best mulige avgjørelser for familien. Det er også viktig at den profesjonelle er klar

over hvordan den andres kultur kan virke inn på samarbeidet og hvordan man skal forholde seg til familien, slik at møte og samarbeidet blir best mulig (Fife, 2002, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017).

EN KREVENDE PROSSES

Studier viser at minoritetsfamilier føler seg presset til å forandre sine holdninger og verdier til å passe majoriteten og at det derfor kan være belastende for familien og komme i kontakt med barneverntjenesten (Lopez, 2007). Den profesjonelle må gjøre tiltak som gjør at familien ikke føler at makt ubalansen blir for stor, fordi dette da gjør samarbeidet vanskelig og man klarer derfor ikke komme i posisjon til å hjelpe familien (Fylkesnes & Netland, 2013). Siden barneverntjenesten som oftest er avhengig av at familien takker ja til tiltak er samarbeide essensielt for å klare å hjelpe, samtidig som at samarbeid er bra for å bygge en god relasjon og er det viktig med forståelse og anerkjennelse i møte med minoritetsfamiliene (Fylkesnes, Netland, 2013). Fra studier vet man at minoritetsfamilier opplever at de ikke blir hørt eller får medvirke i sin egen sak dette kan være forårsaket av mange faktorer som språkforståelse, synet på barn og livssyn, dårlig tilgang på tolk og at man ikke får nokk eller forståelig informasjon (Juul 2010; Midjo 2010; Haugen mfl. 2012; Vis 2014; Paulsen 2016, ref. Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Dette kan være med å skape og opprettholde et enda mer fremtredende ubalansert maktforhold, som kan føre til mere mistillit hos familien (Juul 2010; Midjo 2010; Haugen mfl. 2012; Vis 2014; Paulsen 2016, ref. Berg et al., 2017). På den andre siden har barneverntjenesten et mandat som innebærer et ansvar overfor familiene og barna og makten barneverntjenesten har er også et gode som kan brukes for å beskytte barna (Berg Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Derfor blir det viktig å ikke ta bort makten, men heller dempe den eller bruke den på andre måter. Medvirkning er ikke bare å få bestemme, men også å få informasjon, si sine meninger og at disse har betydning og blir anerkjent. Barneverntjenesten kan legge til rette for mange ulike måter for familien og barna og få medvirke på (Berg Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Det er viktig at de profesjonelle ikke bare ser på minoritetsfamilier med ulike kulturer som en utfordring, men også som en berikelse som kan føre til flere måter å løse utfordringer på. I barneverntjenesten er det viktig med tilpasset tilbud til familier uansett om de er en minoritet eller en majoritet, fordi alle familier har ulike familiekultur og for å klare å hjelpe mennesker som alle er ulike, må man kunne utnytte og tenke nytt for å gi tilbud som faktisk hjelper og som ikke bare er standardiserte (Berg et al., 2017).

Når det gjelder å hjelpe familier uansett kultur er det viktig med helhetstenking og minoriteter som andre har faktorer som påvirker dem på ulike måter i livet sitt (Qureshi, 2005). For å klare å finne ut av hva de trenger hjelp med, må man se på hele menneske og det som påvirker dem både på individnivå og på omgivelsene rundt. Man vet at mange faktorer påvirker mennesker ulik, fordi personer har ulik personlighet og har opplevd ulike ting. I forhold til de som migrerer og flykter fra landet sitt kan disse ha opplevd ting som tortur, drap, voldtekt og andre kriser i forbindelse med flukten. Når disse menneskene kommer til et nytt land, blir det viktig å ha dette med i betraktning fordi det er noe som kan påvirke de når det gjelder deres psykiske og fysiske helse (Qureshi, 2005).

Når barneverntjenesten da skal hjelpe disse individene og familiene, er dette faktorer som man må vurdere i forhold til hva man kan hjelpe dem med (Qureshi, 2005). Mange kan være traumatiserte og trenge hjelp til å håndtere dette før de tar tak i andre utfordringer i familien, mens noen på den andre siden kan oppleve mestringsstrategier som gjør at de håndterer migrasjonen bra og som gjør at de er mer mottakelig for å jobbe med andre utfordringer (Qureshi, 2005). Forskning viser at migrasjonstress, migrasjonskriser og traumer kan påvirke eller utløse psykiske og fysiske plager og det blir derfor viktig å undersøke dette og ta det med i vurderingene man tar, fordi det vil være vanskelig å hjelpe familien med andre ting dersom de ikke får håndtert dette først (Arenas, 1997, ref. i Qureshi, 2005). Samtidig vet man at traumer også kan gjøre det vanskelig å lære fordi man ofte befinner seg utenfor sitt toleransevindu og dette kan vanskeliggjøre at de klarer å gjøre forandringer før disse traumene blir prosessert (Nordanger & Braarud, 2018). Dette vil igjen påvirke hvordan man klarer å innpasse seg i et nytt land hvor man både må lære seg nytt språk, nye måter å leve på, andre verdier og holdninger, ett velferdssystem som de ikke er vant til.

Det kan også da være utfordrende for barneverntjenesten å hjelpe individet eller familien som er traumatisert fordi de må først få hjelp til å håndtere traumene sine og det blir derfor viktig at barneverntjenesten er klar over disse faktorene og hvordan det kan påvirke dem (Qureshi, 2005). Det å migrere eller flyktet til et nytt land kan være vanskelig nokk i og for seg selv, det å komme til et land som opererer og er annerledes enn hva man er vant til kan gjøre det utfordrende og integrere seg i et nytt land. Dersom man da ikke blir møtt med respekt, forståelse og anerkjennelse kan dette bli en enda større utfordring for familien, og barneverntjenesten kan være med å gjøre belastningen større enn bedre. Dette kan på den ene siden påvirke familien negativt, noe som kan gjøre at omsorgssituasjonen til barna blir enda

verre. Barneverntjenesten bør reflektere over hvordan de møter familien, på tross av ulike syns og forståelse fordi det er barna det går utover dersom de ikke gjør det (Qureshi, 2005)..

Dette er også utfordringer som kommer til uttrykk i forskning, at både barneverntjenesten og minoritetsfamiliene opplever kommunikasjonsvansker på grunn av språk, andre holdninger og ulike forståelses rammer (Kriz & Skivenes, 2009, 2010a, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro, 2017). Dette kan være med å hemme kommunikasjonen og relasjonen til familien (Berg et al., 2017). Når det gjelder bruken av tolk kan dette både være noe som kan være positivt for samarbeide og kommunikasjonen, men kan også på den andre siden være utfordrende på grunn av blant annet tilgangen på kvalifiserte tolker (Södeström, 2012). I barneverntjenesten fant Aadnesen (2012) at man ikke har noe kontroll på språkferdighetene til familiene og at det tas en skjønnsmessig vurdering på om behovet for tolk er til stede. Dette kan gjøre at familien ikke får den informasjonen de trenger, fordi barneverntjenesten kan vurdere feilaktig når det gjelder behovet for tolk. Dette kan gjøre det utfordrende for familien og kan skape mistillit til hva barneverntjenesten gjør, det kan også være med å forsterke eller danne feilaktige tanker om hva barneverntjenesten gjør. Dette kan gjøre samarbeidet mer utfordrende fordi tilliten til barneverntjenesten kan være fraværende. Tidsperspektivet er også noe som blir nevnt av Aadnesens (2012) sin studie, hvor han finner at de trengs mer enn tre måneders undersøkelsestid for å klare å undersøke saken god nokk for å bli kjent med familien og få nokk informasjon om dem eller gi god nokk informasjon.

Dette bekrefter også undersøkelsen til Kriz og Skivenes (2009, 2010a) at man mister informasjon fordi det ikke er nokk tid til å undersøke saken, eller nokk tid til å gi god nokk informasjon til familien eller legge til rette. Det tar også mer tid når man skal anvende tolk, både under møtene, men også i forkant å i etterkant av møtene (Bø, 2010). Det krever med tid å planlegge, skive vedtak og komme i kontakt med familien fordi, man alltid må ha en tolk som oversetter tilgjengelig. På en annen side kan tolket være et gode for barneverntjenesten og familien fordi det kan føre til bedre forståelse og bedre informasjonsflyt, noe som er positivt for samarbeidet. Samtidig som at det på andre siden ikke trenger å føre til at informasjonen tolkes på riktig måte fordi det er en tredjepart med sin forforståelse som skal oversette og gi informasjonen videre. Det er mye som skjer i en kommunikasjonsprosess og andres forforståelse og tolkning av det barneverntjenesten sier eller det familien sier, kan tolkes feil og derav gi feilaktig informasjon til en av partene. Dette kan føre til misforståelser, frustrasjon og en dårligere relasjon. På den andre siden kan tolkebruk muliggjøre en god

relasjon til familien, dersom tolken er av god kvalitet og klarer å formidle på en god måte (Bø, 2010).

Et godt møte med barneverntjenesten

Når det kommer til hva som fremmer et godt samarbeid og hva som minsker utfordringer i møte mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilien har funn fra undersøkelser vist at det er noen hovedfunn som sier noe om dette (Fylkenes & Netland, 2013). I disse hovedfunnene finner man at det at man anerkjenner foreldrenes behov og ønsker, slik at de får medvirke ved høre på deres erfaringer og synspunkter og at saksbehandleren har forståelse for disse. Dette kan på en side være vanskelig dersom man har svært ulike synspunkter og skulle anerkjenne og la foreldrene medvirke når dette er vanskelig, på en annen side kan man gjøre dette på mange ulike måter, og barneverntjenesten må prøve å finne måter hvor man kan være enige og samarbeidet (Fylkenes & Netland, 2013). Dette er også viktig i forhold til barnevernloven (2021) som sier i §1-8? at man skal samarbeide med barn og foreldre, slik at barneverntjeneste må være kreative og fleksible for å kunne samarbeide med familien.

Det andre hovedfunnet viser at saksbehandlerens tilgjengelighet og evnen til å tilpasse møter og møtetpunkt gjorde at familien følte seg mer komfortabel (Fylkenes & Netland, 2013). På den ene siden gjør dette at arbeidet krever mye mer tid og ressurser, det krever også mer planlegging i forkant og i etterkant av møter da det også ofte må blant annet være med en tolk til stede noe som barneverntjeneste ofte ikke har på grunn av høyt arbeidspress. Vider kan dette gå utover andre saker, eller at man ikke for undersøkt så godt i saken fordi man bruker mye tid på å planlegge og legge til rette. Samtidig er det viktig at barneverntjenesten prøver å være så fleksibel og tilgjengelig som mulig fordi det vil påvirke relasjonen til familien til det positive. Siste punkt handlet om at når man gir familien informasjon om barnevernet, barnevernets vurderinger, og anvende tolk når det trengs fører dette til bedre relasjoner, samarbeid og forståelse for hverandres synspunkter (Fylkenes & Netland, 2013). Andre faktorer som er med å skape en positiv flerkulturell samhandling er at man viser respekt for hverandre, evne til å være fleksibel, evnen til å ikke fordømme, være empatisk, turtaking og mer (Fife, 2002, ref. i Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik, Tøssebro, 2017).

Barneverntjenesten kan minsker mistilliten som noen familier har ovenfor barneverntjenesten dersom de følger punktene ovenfor.

Kulturkompetanse og kultursensitivitet

Qureshi (2005) mener at man trenger kulturkompetanse og kultursensitivitet hos sosialarbeidere fordi man befinner seg i spenningsfeltet mellom det som er allment og det særegne. I møte med de enkelte individer blir det viktig å skille mellom det allmenne og det særegne. Kulturkompetanse og kultursensitivitet er fremgangsmåter som sosialarbeidere kan bruke i møte med minoritetsfamilier. Kulturkompetanse handler om å tilegne seg kunnskap om andres kulturer og å være bevisst sin etnosentrisme, hvor det er viktig å se på individet, men også på hvordan kulturen påvirker (Qureshi, 2005). Dersom man har en etnosentrisk holdning vil som vist tidligere i drøftingsdelen er det på den ene siden viktig at man ikke ignorerer de kulturelle ulikhetene og hvordan de påvirker individet, fordi man da kan gå glipp av sentral informasjon om familiens syn på barneoppdragelse og omsorg, etnisk bakgrunn, behov (Fylkesnes & Netland, 2013).

samtidig som at det på den andre siden er viktig i sin praksis at man ikke blir for opptatt av disse ulikhetene fordi man da ofte kan se på disse som en utfordring, fordi dette kan føre til diskriminering hvor man ikke ser hele mennesket (Fylkesnes & Netland, 2013). Rugkåsa, Ylvisaker og Eide (2017) sier at det tidligere har vært mye fokus på at man trenger en spesiell kompetanse eller kunnskap for denne type problemstilling, de mener at dette på den andre siden kan føre til at man setter mennesker i bås fordi vi må forstå de andre. Dersom man i sin praksis blir for opptatt av å forstå de andre, kan man stå i fare for å forklare alle utfordringer basert på en kulturell forklaring og derav ikke se kompleksiteten i saken fordi man går glipp av andre faktorer eller mistolker dem som kulturelle. På den annen side viser de til at det på den andre siden er viktig med kunnskap om kulturelle aspekter som kan være med å skape en forståelse for familien. Disse er kunnskap om migrasjonsfaktorer som flukt, rettigheter og plikter når det kommer til Norge kan være med å hjelpe familien. Her ser man at det blir viktig i sin praksis at man ikke ser på kultur som en generaliserende ting, alle har ulike kulturer og de påvirker de forskjellig. De profesjonelle må være klar over sine egne holdninger når det gjelder og vurdere hva som er årsaken eller opphavet til utfordringene, i stedet for å bevisst eller ubevisst se på det som en kulturell forklaringsfaktor (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017).

Det blir viktig i jobben at man balanserer disse hensynene i hver enkelt sak, og ikke at man som barnevernspedagog ikke bare ser på minoritetsfamilier på andre måter enn andre familier, men heller at minoritetsfamilier kan ha andre faktorer som kan påvirke dem. Det blir viktig at hovedfokuset blir å bli kjent med individene og de faktorene rundt som påvirker dem, i den

gitte situasjonen, slik som man gjør i alle andre saker. Samtidig er det viktig, med profesjonelle som har kunnskap om kulturen og er sensitive ovenfor dette og forsøker å forstå slik at man kan skape en felles forståelse og jobbe mot samme mål, slik at samarbeidet blir bedre. Barneverntjenesten må prøve å se det positive med ulike minoriteter og kulturer og forsøke å finne gode og fleksible løsninger som passer til den gitte familien. Det viktigste blir at barnas behov blir dekket, og har det bra, ikke nødvendigvis at familien skal skal adaptere alle verdier og holdninger som majoriteten har. På den andre siden må man balansere dette fordi det blir viktig at barneverntjenesten ikke går imot sine prinsipper og aksepterer for mye. Det blir viktig at barneverntjenesten ikke har bare en «god» måte å tenke på i forhold til hva som er barnets beste, men vurderer dette i hver enkelt sakt.

6. Avslutning

I oppgaven har fokuset vært på å prøve å kaste lys over de utfordringene som oppstår i møte mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilier og hva som er med og opprettholder eller skaper disse og hva som minsker utfordringene. I oppgaven finner man at det er mange faktorer som vanskeliggjør møte mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilien. Hvordan forståelse og livssyn man har er med og former hvilke holdninger man har ovenfor familien, og motsatt hvilke holdninger minoritetsfamilien har til barnevernet. Disse forforståelsene, livssynene og holdningene er med å påvirke hvordan man vurderer situasjoner, hva man legger vekt på og hva man ser. Dersom man har en holdning som tilsier at man bare forklarer alt med kultur eller som at sin egen kultur er den beste, kan man som barnevernspedagog stå i fare for å ikke oppfatte de faktiske utfordringene familien står ovenfor eller at man kan diskriminere dem ved å ikke oppfatte dem som individer, men som en representant av en kultur. Dette kan gjøre samarbeidet, tilliten og relasjonen mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilien utfordrende. Det man har funnet ut som minsker disse utfordringene er anerkjennelse, forståelse, fleksibilitet, tilgjengelighet, god informasjon og mer. Det at barnevernspedagogen er klar over sine holdninger og livssyn vil være med å gjøre de mer reflekterte over hvordan de møter og forstår minoritetsfamilien, dette kan medføre at man har en kulturrelativistisk holdning hvor man ønsker å forstå å akseptere ulikheter, på den andre siden dersom man ikke har en slik holdning kan man ha en etnosentrisk holdning hvor man har forestillinger om at en selv kultur er det som blir riktig for alle. Man må også balansere disse holdningene opp mot hverandre slik at man ikke fokuserer for mye eller for lite på kultur, dersom man forklarer alt med kultur står man i fare for å kulturalisere og ikke oppfatte andre faktorer i individet eller familien som er vesentlig.

Når det gjelder utfordringer som barneverntjenesten møter i arbeid med minoritets familier, har mye av fokuset tidligere vært på kulturelle forskjeller og at man må ha en type kunnskap om disse ulike kulturene for å klare å gjøre jobben. Det som kommer frem av forskning, er at dette ikke nødvendigvis gjør at man gjør en bedre jobb eller møter på mindre utfordringer (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Rugkåsa, Ylvisaker og Eide (2017) påpeker at dette kan gjøre at man diskriminerer og setter folk i bås, fordi vi tenker at vi må forstå «de andre» og kan ubevist eller bevisst ikke se de andre utfordringene familien har eller legge forklaringene på det kulturelle når det ikke er det. Dette kan gjøre at man ikke klarer å se kompleksiteten i saken. Samtidig kan det også være fint å ha kjennskap til hvordan migrasjon og flukt påvirker mennesker, hvilke rettigheter og plikter de har fordi det på den andre siden kan skape mer forståelse (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Slik at kulturkompetanse og kultursensitivitet er noe som det strides litt om, mens de fleste undersøkelser viser at noe kunnskap er det viktig å ha for å klare å se helhet rundt individet og familien. Det vil derfor være viktig å ha kunnskap, samtidig som at man ikke må se på minoriteter som de andre, men heller som at det har andre faktorer som kan forklare og opplyse de profesjonelle slik at de på best mulig måte kan hjelpe familien. I denne oppgaven ser man hvor kompleks problemstillingen er, og hvordan mange faktorer er med å påvirke de utfordringene barneverntjenesten møter i arbeid med minoritetsfamilier. Noe av det mest sentrale for de profesjonelle er at de er klare over sine egne holdninger og livssyn, slik at de kan klare å møte familien på en åpen og respektfull måte. Minoritetsfamilier er ikke så ulike andre familier, de trenger å bli møtt på samme måte, men man må kanskje være klar over at andre faktorer kan påvirke dem, slik som flukt og traumer. Det er også viktig og være klar over hvordan man kommuniserer og møter familien slik at de opplever tillit og blir trygg nok til å ta imot hjelpen.

7. Litraturliste

Barnevernloven. (2021). *Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97)*. Lovdata.

<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2021-06-18-97?searchResultContext=1289&rowNumber=1&totalHits=10366>

Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G.M.D., Garvik, M & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet. Mangfold og integrering: NTNU Samfunnsforskning*. Hentet fra https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/Myter_og_realiteter_Innvandreres_moter_med_barnevernet.pdf

Berg, B & Paulsen, V. (2021). *Møte mellom minoriteter og barnevern*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bø, B.P. (2010). Det flerkulturelle barnevernsarbeidet: utfordringer, erfaringer og kompetansebehov. I: M. S. Kaya, A. Høgmo og H. Fauske (red.). *Integrasjon og mangfold: Utfordringer for sosialarbeideren*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.

Fjelldal, C & Örtenblad, A. (2018). *Faglig kommunikasjon i praksis*. Oslo: Universitetsforlaget

Fylkesnes, K. M & Netland, M. (2013). *God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandleres og foreldres erfaringer*. *Tidsskrift for Norges Barnevern* (vol.89, 4.utg.). Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1891-1838-2012-04-02>

Gullestad, M. (2002). *Det norske sett med nye øyne: Kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2.utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Kriz, K & Skivenes, M. (2010a). *We have very different positions on some issues: how child*

- welfare workers in Norway and England bridge the cultural differences when communicating with ethnic minority families. European journal of Social Work. 13 (1): 3-18*
- Lopez, G.S. (2007). *Minoritetsperspektiver på norsk familievern. Klienters erfaringer fra møtet med familievernkontoret*. Oslo: Nova.
- Paulsen, V., Thorshaug, K & Berg, B. (2014). *Møte mellom innvandrere og barnevernet: Kunnskapsstatus. Mangfold og integrering: NTNU samfunnsforskning*. Hentet fra <https://samforsk.no/uploads/files/Kunnskapsstatus-barnevern-og-innvandring-1.pdf>
- Nordanger, D.Ø & Braarud, C. B. (2018). *Utviklingstraumer: regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- NOU 2019: 5. (2019). *Ny forvaltningslov – lov om saksbehandling i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-5/id2632006/?ch=1>
- Qureshi, N. A. (2005). *Profesjonell kultursensitivitet framfor faglig etnisentrisme. Tidsskrift for psykisk helsearbeid (vol.2, utg.3)*. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3010-2005-03-05>
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Skytte, M. (2020). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Slettebø, T. (2008). *Foreldres medbestemmelse i barnevernet. Doktoravhandling i sosialt arbeid*. Trondheim: NTNU.
- Södeström, S. (2012). *kultursensitiv informasjon: om å søke etter ordenes intensjon og mening*. I: B. Berg og T Ask (red). *Innvandring og funksjonshemming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aadnesen, B. N. (2012). *Jeg kan ikke være den afrikanske mammaen i Norge. Men de må*

også skjønne at min bakgrunn er en del av meg. Doktoravhandling i sosialt arbeid.

Trondheim: NTNU

